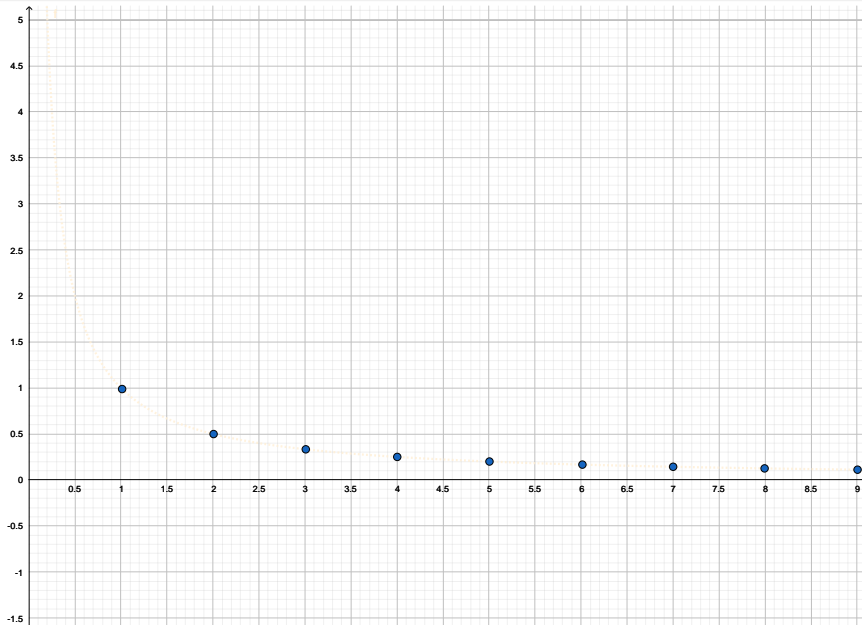

Postupnosti a limita postupnosti

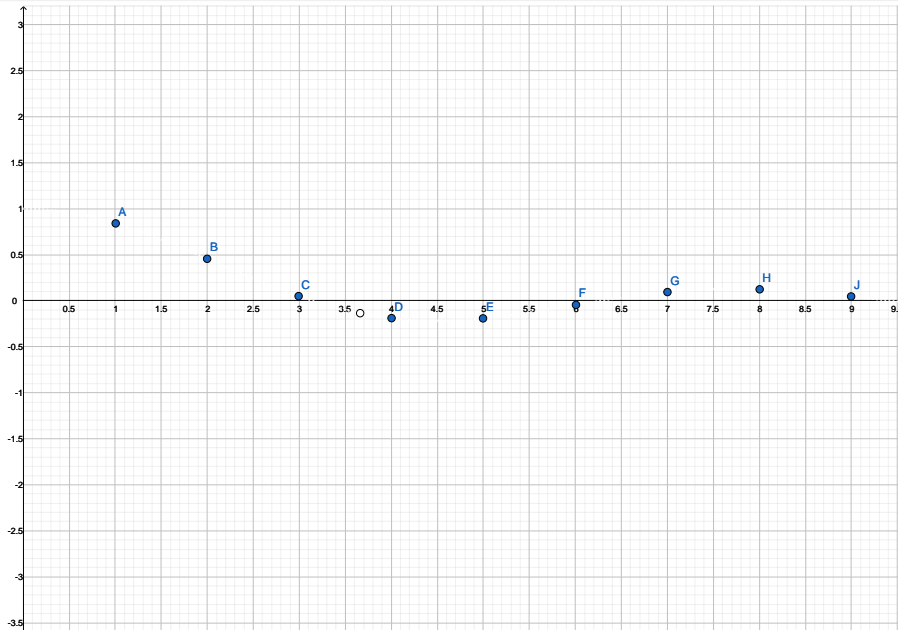
February 27, 2020

Postupnosť je predpis (pravidlo), ktorý každému prirodzenému číslu priraduje nejaký prvok z danej množiny A . (Pritom predpokladáme, že množina A je neprázdna, inak by sa predsa žiaden taký predpis nedal vymyslieť.) Podrobnejšie hovoríme o postupnosti prvkov množiny A . Postupnosť môžeme chápať aj ako špeciálny prípad zobrazení.

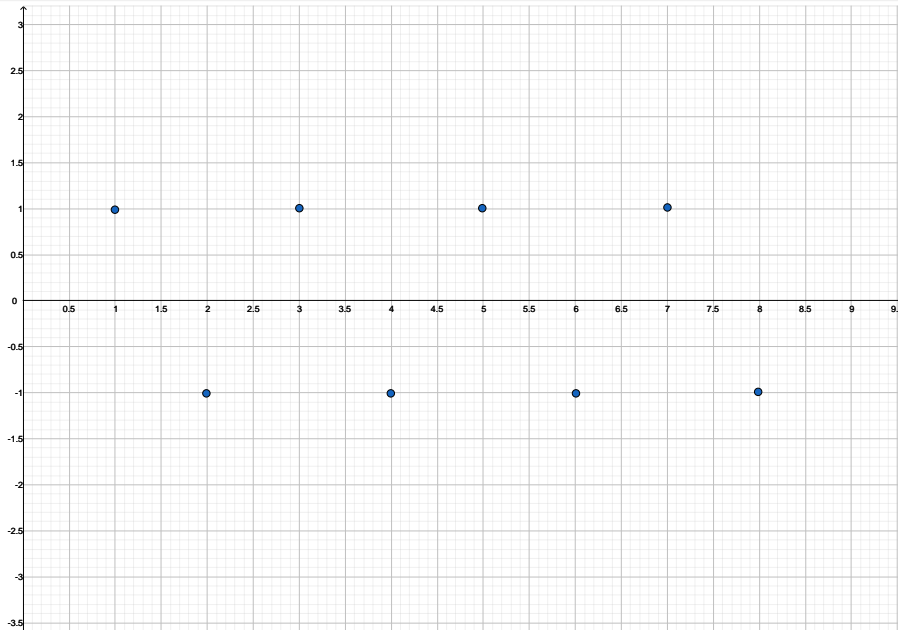
Postupnosti

Postupnosti

Postupnosti

- Aritmetická postupnosť
- Geometrická postupnosť
- Rekurentne zadaná postupnosť
- Vybraná (pod)postupnosť

Definícia (Okolie bodu)

Okolím bodu $a \in \mathbb{R}$ (resp. ε -okolím) rozumieme množinu

$$\mathcal{U}(a, \varepsilon) = \{x \in \mathbb{R}; |x - a| < \varepsilon\} = (a - \varepsilon, a + \varepsilon),$$

bod a sa nazýva stred okolia a číslo ε polomer okolia.

Množinu

$$\mathcal{U}^*(a, \varepsilon) = \mathcal{U}(a, \varepsilon) - \{a\} = (a - \varepsilon, a) \cup (a, a + \varepsilon) = \{x \in \mathbb{R}; 0 < |x - a| < \varepsilon\}$$

*budeme nazývať **redukovaným (rýdzim) okolím bodu** $a \in \mathbb{R}$.
(Pre naše potreby obvykle predpokladáme, že ε je ľubovoľne malé.)*

Definícia (Hromadný bod)

*Bod $a \in R$ je **hromadný bod** množiny $M \subseteq R$, ak v každom jeho redukovanom okolí leží aspoň jeden bod $x \in M$.*

Definícia

$$M \leq a \quad (a \leq M) \iff \forall x \in M; x \leq a \quad (\forall x \in M; a \leq x)$$

- Ak platí $M \leq a, a \in R$, hovoríme, že a je **horné ohraničenie množiny M** a množina M je **zhora ohraničená**.
- Ak platí $a \leq M, a \in R$, hovoríme, že a je **dolné ohraničenie množiny M** a množina M je **zdola ohraničená**.
- $a \in R$ je **najväčší prvok množiny M** , ak platí $a \in M$ a $M \leq a$.
- $a \in R$ je **najmenší prvok množiny M** , ak platí $a \in M$ a $a \leq M$.

Definícia

Nech $M \subset \mathbb{R}$

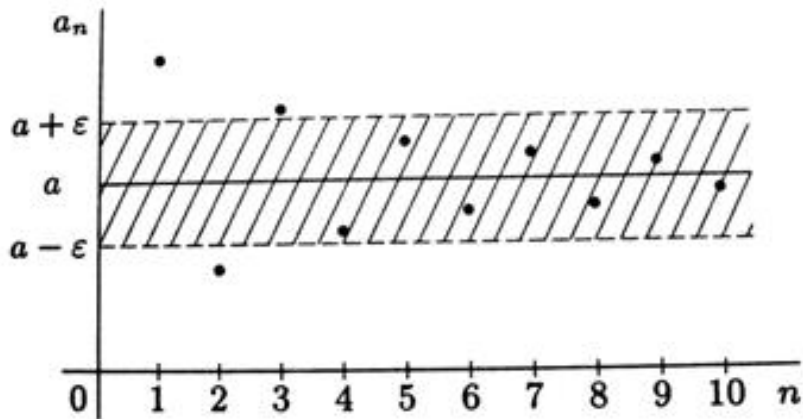
- *Najmenšie horné ohraničenie množiny M nazývame **supremum množiny M** .*

$$\sup M = \min\{x \in \mathbb{R}; M \leq x\}.$$

- *Najväčšie dolné ohraničenie množiny M nazývame **infimum množiny M** .*

$$\inf M = \max\{x \in \mathbb{R}; M \geq x\}.$$

Limita postupnosti

- Hovoríme, že číslo a je **limitou postupnosti** $a_1, a_2, \dots$ ak platí

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists n_0; \quad n > n_0 \implies |a_n - a| < \varepsilon.$$

- Hovoríme, že číslo a je **limitou postupnosti** $a_1, a_2, \dots$ ak platí

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists n_0; \quad n > n_0 \implies |a_n - a| < \varepsilon.$$

- Nech ku každému číslu A existuje n_0 tak, že pre každé $n > n_0$ je $a > A$. Potom hovoríme, že postupnosť má **nevlastnú limitu** $+\infty$.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty.$$

- Hovoríme, že číslo a je **limitou postupnosti** $a_1, a_2, \dots$ ak platí

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists n_0; \quad n > n_0 \implies |a_n - a| < \varepsilon.$$

- Nech ku každému číslu A existuje n_0 tak, že pre každé $n > n_0$ je $a > A$. Potom hovoríme, že postupnosť má **nevlastnú limitu** $+\infty$.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty.$$

- Nech ku každému číslu A existuje n_0 tak, že pre každé $n > n_0$ je $a < A$. Potom hovoríme, že postupnosť má **nevlastnú limitu** $-\infty$.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = -\infty.$$

- *Limita môže byť:*
  - *vlastná,*
  - *nevlastná.*
- *Postupnosť, ktorá má vlastnú limitu, sa nazýva **konvergentná**. Postupnosť, ktorá má nevlastnú limitu alebo nemá žiadnu limitu, sa nazýva **divergentná**.*

- Každá postupnosť má najviac se jednu limitu.
- Bod b sa nazýva **hromadnou hodnotou** postupnosti (a_n) , ak pre každé okolie $\mathcal{U}(b)$ je $a_n \in \mathcal{U}(b)$ pre nekonečne mnoho indexov n .
- **Horná limita**- $\limsup a_n$ -najväčšia z hromadných hodnôt postupnosti (a_n)
- **Dolná limita**- $\liminf a_n$ -najmenšia z hromadných hodnôt postupnosti (a_n)

- *Každá konvergentná postupnosť je ohraničená.
Každá ohraničená postupnosť je konvergentná?*

- *Každá konvergentná postupnosť je ohraničená.
Každá ohraničená postupnosť je konvergentná?*
- *Monotónna a ohraničená postupnosť je konvergentná.*

- *Každá konvergentná postupnosť je ohraničená. Každá ohraničená postupnosť je konvergentná?*
- *Monotónna a ohraničená postupnosť je konvergentná.*
- *Nech (a_n) je konvergentná postupnosť. Každá jej vybraná podpostupnosť je konvergentná a má s ňou rovnakú limitu.*

- Ak $\lim a_n = a$, $\lim b_n = b$,
je

$$\lim(a_n + b_n) = a + b,$$

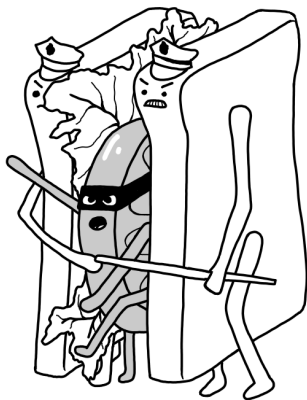
$$\lim a_n \cdot b_n = a \cdot b,$$

ak $b \neq 0$

$$\lim \frac{a_n}{b_n} = \frac{a}{b}.$$

- Nech existuje $\lim a_n = a$. Potom $\lim |a_n| = |a|$

Veta o dvoch policajtoch (sandwich theorem)

Autor obrázku: Zuzka Hliněná

Veta o dvoch policajtoch (sandwich theorem)

- *(O dvoch policajtoch) Nech $\lim a_n = \lim b_n = a$, a nech existuje $n_1 \in \mathbb{N}$ tak, že pro $n > n_1$ je $a_n \leq c_n \leq b_n$. Potom existuje limita (c_n) a $\lim c_n = a$.*

Veta o dvoch policajtoch (sandwich theorem)

- (O dvoch policajtoch) Nech $\lim a_n = \lim b_n = a$, a nech existuje $n_1 \in \mathbb{N}$ tak, že pro $n > n_1$ je $a_n \leq c_n \leq b_n$. Potom existuje limita (c_n) a $\lim c_n = a$.
- Nech $\lim a_n = 0$, a (b_n) je ohraničená postupnosť. Potom $\lim a_n \cdot b_n = 0$.

Veta o dvoch policajtoch (sandwich theorem)

- (O dvoch policajtoch) Nech $\lim a_n = \lim b_n = a$, a nech existuje $n_1 \in \mathbb{N}$ tak, že pro $n > n_1$ je $a_n \leq c_n \leq b_n$. Potom existuje limita (c_n) a $\lim c_n = a$.
- Nech $\lim a_n = 0$, a (b_n) je ohraničená postupnosť. Potom $\lim a_n \cdot b_n = 0$.
- $\lim_{n \rightarrow \infty} |a_n| = \infty \wedge a_n \neq 0 \forall n \in \mathbb{N} \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{a_n} = 0$.

Věta o dvou policajtech (sandwich theorem)

- (O dvou policajtech) Nech $\lim a_n = \lim b_n = a$, a nech existuje $n_1 \in \mathbb{N}$ tak, že pro $n > n_1$ je $a_n \leq c_n \leq b_n$. Potom existuje limita (c_n) a $\lim c_n = a$.
- Nech $\lim a_n = 0$, a (b_n) je ohraničená postupnost. Potom $\lim a_n \cdot b_n = 0$.
- $\lim_{n \rightarrow \infty} |a_n| = \infty \wedge a_n \neq 0 \forall n \in \mathbb{N} \Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{a_n} = 0$.
- $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{a_n} = 0 \wedge$ takmer všetky a_n sú kladné (záporné)
 $\Rightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \infty$ ($\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = -\infty$).

Veta o dvoch policajtoch (sandwich theorem)

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n = 2.71828 \dots$$

